

Numatomi Mokslo ir studijų įstatymo keitimai

2013 m. lapkričio 4 d.

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

Politinių partijų susitarimas dėl mokslo ir studijų reformos, 2007 I

- ➔ Studijų finansavimas susideda iš valstybės kompensuojamos dalies, asmeninių studentų įnašų (studijų įmokos) ir kitų šaltinių (darbdavių, privačių fondų ir kt.) lėšų.
- ➔ Pirmuoju reformos etapu (2008–2009 m.) valstybės kompensuojama studijų finansavimo dalis tiesiogiai paskirstoma aukštosioms mokykloms kaip bazinis finansavimas pagal sutartį, nustatančią minimalų studentų skaičių, kurį įsipareigoja parengti aukštoji mokykla.
- ➔ Kai kurių itin paklausių specialybių studijos eksperimento tvarka pradedamos finansuoti valstybės lėšų judėjimo paskui studentą (studijų krepšelio) principu.
- ➔ Tolesniu reformos etapu (iki 2013 m.) šis principas nuosekliai įdiegiamas visose specialybose.

Politinių partijų susitarimas dėl mokslo ir studijų reformos, 2007 II

- Valstybė nustato kompensuojamą studijų kainos dalį 4–5 studijų krypčių grupėse bei maksimalų iš dalies kompensuojamų studijų vietų (studijų krepšelių) skaičių kiekvienoje studijų krypčių grupėje, tačiau šių vietų nepaskirsto konkrečioms aukštosioms mokykloms.
- Pradiniu etapu nevalstybinėms aukštosioms mokykloms valstybės biudžeto lėšos pagal studijų krepšelio modelį neskiriamos.
- Studijų įmokos ribas (intervalą) nustato valstybė. Studijų įmokos dydį šiose ribose nusistato pačios aukštosios mokyklos. Aukštosios mokyklos pačios nusistato priimamų studentų skaičių.
- Siekiant užtikrinti Konstitucijos 41 straipsnio laiduojamą nemokamą mokslą, nuo studijų įmokos arba paskolos grąžinimo atleidžiami gerai besimokantys valstybinių aukštųjų mokyklų studentai.
- Esant poreikiui, šalia svarbiausių sričių specialistams rengti taikomas valstybės užsakymo principas. Konkurse šiam užsakymui atlikti gali dalyvauti ir nevalstybinės aukštosios mokyklos.

Aukštųjų mokyklų valdymas I

Universitetas

Kolegija

Rektorius

Renka taryba,
tvirtina ministras

Direktorius

Senatas

Taryba

1 narį
skiria ministras,
1 narys
atrenkamas
pagal AM profilį

Taryba

Akademinė
taryba

Išoriniai nariai yra
regiono verslo,
pramonės, viešojo,
nevyriausybinių
sektoriaus atstovai

Aukštųjų mokyklų valdymas II

Pokyčiai:

- Stipresnis ryšys **tarp AM senato** (akademinės tarybos) **ir tarybos** svarstant AM viziją, misiją, strateginius tikslus, statutą, AM reorganizavimą ar likvidavimą;
- **AM tarybos narys negali būti senato nariu ir atvirkščiai**, taip pat juo negali būti savivaldybės mero, mero pavaduotojo pareigas einantis asmenys. AM tarybos narys negali būti kitos AM valdymo organo nariu;
- **Lietuvos Aukštojo mokslo taryba (LAMT) AM tarybų narių nebevertina.**

Ekspertinės institucijos

LAMT

- sudarant LAMT užtikrinama įvairiapusė socialinių partnerių įtrauktis.
- ekspertinė, patariamoji institucija aukštojo mokslo raidos klausimais (įskaitant AM profilį);
- svarsto ir teikia siūlymus ministrui dėl sutarčių su AM turinio;

LMA

- ekspertinė institucija svarstant svarbiausius šalies mokslo ir studijų strateginius klausimus.

LMT

- LR Seimas skiria pirmininką ir dviejų komitetų pirmininkus
- Likusius LMT narius skiria Vyriausybė

✓ Sustiprinama ekspertinių institucijų įtaka svarstant ir priimant sprendimus mokslo ir studijų srities klausimais.

Sutartys su aukštosiomis mokyklomis

Numatoma:

- ➔ Pasirašomos **3 m. sutartys**, susietos su strateginiais veiklos planais;
- ➔ Sutartyse bus aptariama:

Strateginiai AM tikslai
ir ištekliai jiems
pasiekti

Moksliniai tyrimai ir
meninė veikla

Studijų kryptys

Mokymosi visą
gyvenimą veiklos

Studentų
„nubyrėjimo“
mažinimo priemonės

Socialiniai
įsipareigojimai

Tarptautiškumas

ir kt.

- ➔ Sutartį pasirašo AM rektorius (direktorius), gavęs AM tarybos pritarimą, ir ministras (yra siūlymas – LRV), gavęs LAMT ir LMT įvertinimą.

✓ **Naujovė:** AM profilio identifikavimas ir stiprinimas, studentų skaičiaus reguliavimas, didesnė atsakomybė ir atskaitomybė ir kt.

Mokslo ir studijų institucijų turtas

Numatoma:

- ➔ Išplečiama valstybinių **AM autonomija**;
- ➔ Mokslo institutams taikomos naujos **valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo normos**.

Pokyčiai:

- ✓ **AM galės naudotis** ne tik teritorijos ir pastatų neliečiamumo teise, bet ir jų valdomų **kilnojamųjų kultūros vertybių neliečiamumu**, priimti sprendimus dėl valstybės turto pripažinimo nereikalingu valstybės funkcijoms įgyvendinti;
- ✓ **Valstybės turtas**, istoriškai priklausantis universitetams, arba specialios paskirties turtas (pvz., botanikos sodai) bus perduodamas patikėjimo teise **pagal patikėjimo sutartis 99 metų laikotarpiui**;
- ✓ **Institutai galės disponuoti valstybės turtu kaip ir valstybinės AM**.

Studentų organizacijos

Numatoma:

→ Tikslinami studentų rinkimo į savivaldą principai ir finansavimo galimybės:

- renkant ir deleguojant studentų atstovus ir atstovaujant studentų interesams vadovaujamosi **visuotinio atstovavimo, skaidrumo ir atvirumo principais**;
- studentų atstovybės **viešai skelbia** visuotinio studentų susirinkimo (konferencijos) patvirtintas **metines veiklos ir finansines ataskaitas**;
- sudaroma galimybė **studentų atstovybių ir kitų studentų organizacijų** veiklai teisės aktų nustatyta tvarka **skirti lėšų iš valstybės biudžeto**.

✓ **Pokyčiai:** visuotiniai, skaidrūs ir atviri studentų rinkimo, delegavimo ir atstovavimo procesai, atskaitomybė visuomenei, galimybė gauti valstybės biudžeto lėšas studentų savivaldoms ir kitoms studentų organizacijoms.

Mokslas

Numatoma:

- ➔ Universitetai doktorantūrą galės vykdyti ne tik su mokslinių tyrimų institutais, bet ir **su įmonėmis, atliekančiomis aukšto lygio mokslinius tyrimus.**

- ✓ Skatinamas verslo ir akademinės bendruomenės bedradarbiavimas;
- ✓ Ugdomi tyrėjai, turintys patirties, susijusios su mokslo ir inovacijų taikymu verslo aplinkoje.

Aukštųjų mokyklų kokybės užtikrinimas

- **Stiprinamos AM vidinės kokybės užtikrinimo sistemos.** Atliekant išorinį vertinimą daugiau dėmesio skiriama vidinių sistemų efektyvumo nustatymui;
- **Naujai įsteigta AM vertinama ir akredituojama praėjus 4 m.** nuo jos veiklos pradžios (dabar – ne vėliau kaip per 2 m.). **AM akredituojama tik vieną kartą;**
- Vėliau kas **7 m.** (dabar – kas 6) **atliekamas jos išorinis vertinimas**, kurio tikslas – gerinti veiklos kokybę, informuoti steigėjus, akademinę bendruomenę ir visuomenę apie AM veiklos kokybę;
- **Atsisakoma neigiamo įvertinamojo sprendimo.**

- Studijų programos vertinamos ir akredituojamos **ne rečiau kaip kartą per 7 metus (dabar – kas 6);**
- Vienu metu vertinamos visų AM vienos studijų krypties programos;
- Studijų krypčių vertinimo grafiką Studijų kokybės vertinimo centras derina su ŠMM.

- ✓ atsisakius periodinio institucijų akreditavimo jų išorinis vertinimas padės įtraukti daugiau partnerių, atviriau diskutuoti kokybės gerinimo klausimais.
- ✓ naujai įsteigta AM bus akredituojama remiantis realiais veiklos rodikliais, nes po 4 m. jau bus išleista pirmoji absolventų laida.
- ✓ vertinimo ciklo pailginimas leis taupyti valstybės biudžeto lėšas.

Studijų sandara

Numatoma:

- Įteisinti **trumpąsias studijas (*short cycle*, 5 LKS lygmuo) ir profesinę magistrantūrą (60 kreditų, 7 LKS lygmuo)**, vykdomą universitetuose, tačiau nesuteikia teisės stoti į doktorantūrą;
- Nustatyti didesnę valstybės institucijų **atsakomybę už valstybės reguliuojamas profesijas** (leidimas / įgaliojimas aukštajai mokyklai);
- Išplėtoti **praktinio mokymo formas (papildoma, studijų programoje nenumatyta praktika)**;
- Nuolatinių ir išstėstinių studijų formų kontaktinių valandų skaičius numatomas vienodas;
- Kolegijos gali vykdyti **profesinio bakalauro ir trumpąsias studijas** (5 ir 6 LKS lygmuo). Jei didesnė dalis kolegijos vykdomų studijų yra trumposios pakopos studijos, peržiūrimas šios kolegijos tipas.

- ✓ **Siekiami rezultatai:** trumpųjų studijų programos ir profesinė magistrantūra geriau atitiks darbdavių poreikius, papildomos praktikos suteiks studentams daugiau galimybių įgyti praktinių įgūdžių.

Studentų priėmimas I

Numatoma:

- **Valstybės užsakymas** nustatomas **per konkrečias studijų kryptis**. Atskirais atvejais valstybės finansuojamos studijų vietos nustatomos studijų krypčių grupėms, taip išlaikant konkurencijos principą;
- Paprastai **tikslinio finansavimo** studijų vietos skiriamos **aukštesnių kursų studentams** (poreikis priklausys nuo pasirinkto finansavimo modelio);
- **Priėmimas** vykdomas **į studijų kryptį**, o ne į studijų programą;
- **Studijų stipendijų**, kurios skirtos studijų kainai apmokėti ir kurių didžioji dalis tekdavo nevalstybinėms AM, **nebeliks**.

Siekiami pokyčiai:

- ✓ Galimybės tiksliau planuoti valstybės užsakymą, o tikslinį finansavimą skirti aukštesnių kursų studentams leis geriau atitikti darbdavių poreikius ir greičiau parengti specialistus, reikalingus darbo rinkai;
- ✓ Nevalstybinių AM studentai būtų finansuojami, tik jeigu tokių specialistų negalėtų parengti valstybinės AM.

Studentų priėmimas II

Numatoma:

- ➔ **Valstybės užsakymas magistrantūros studijoms;**
- ➔ Rezidentūros studijų vietos skirstomos ne pagal mokslo produkciją, o **įvertinus SAM ir VMVT pateiktą poreikį** ir valstybės finansines galimybes;
- ➔ **Palankesnės priėmimo sąlygos lietuvių kilmės užsieniečiams ir išeivijai.**

Siekiami rezultatai:

- ✓ Finansuojant valstybės biudžeto lėšomis tik tikslines magistrantūros studijų vietas didesnę dalį lėšų būtų galima numatyti I pakopos ar vientisosioms studijoms;
- ✓ Rezidentūros vietų planavimas siejamas su realiu poreikiu.
- ✓ Nustatytos sąlygos užsienio lietuviams sudarys palankesnes galimybes išeivijai grįžti į Lietuvą;

Studijų finansavimas

Esama situacija I

- Šiuo metu atsižvelgiant į geriausiai vidurinio ugdymo programą baigusiujų eilę ir valstybės lėšų paskirstymą pagal studijų sritis, studentai priimami į:
  - valstybės finansuojamas (*vf*) vietas – visą studijų kainą apmoka valstybė (55%, arba 21,6 tūkst. studentų);
  - valstybės nefinansuojamas (*vnf*) vietas – visą studijų kainą apmoka studentai (45%, arba 17,7 tūkst. studentų).
- Ne rečiau kaip kas studijų metus atliekama žinių patikra ir tuo atveju, jei studento studijų rezultatų vidurkis yra daugiau kaip 20 procentinių punktų mažesnis negu kurso vidurkis, jis netenka valstybės finansavimo studijoms ir turi mokėti visą studijų kainą;
- *Vnf* studentai studijų kainai padengti iš komercinio banko gali gauti valstybės remiamą paskolą;
- Po dvejų studijų metų ir pabaigus studijas 4–5% *vnf* studentų kompensuojama jų sumokėta studijų kaina.

Esama situacija II

→ Esamos sistemos trūkumai:

→ Toje pačioje valstybinėje AM studentai studijuoja labai nelygiomis studijų finansavimo sąlygomis (*vf* nemoka nieko, o *vnf* moka iki 21 tūkst. Lt);

→ *Vf* studentai, praradę *vf* vietą, turi mokėti visą AM nustatytą studijų kainą – studijų metu drastiškai pasikeičia jų studijų finansavimo sąlygos;

→ Aukštos studijų kainos *vnf* vietose riboja studijų prieinamumą;

→ Valstybės remiamos paskolos nesusietos su pajamomis.

→ **Pakeitimų tikslas** – visiems valstybinių AM studentams užtikrinti vienodą prieinamumą pagal gebėjimus, kurio neribotų finansinės kliūtys (netaikoma MSĮ 72 str.).

Siūlomos alternatyvos

- **I alternatyva** – pagerinti skolinimosi sąlygas studijų kainai padengti;
- **II alternatyva** – įvesti studijų įmoką, kurią mokėtų tik turintys akademinį skolų, kitiems ją dengtų valstybė;
- **III alternatyva** – įvesti visuotinę studijų įmoką ir pakeisti Konstitucijos nuostatą dėl nemokamo mokslo laidavimo gerai besimokantiems.

I alternatyva – pagerinti skolinimosi sąlygas studijų kainai padengti

- Studijų finansavimas iš esmės nesikeistų ir išliktų dvi studentų grupės pagal finansavimą:
  - vf – visą studijų kainą apmoka valstybė;
  - vnf – visą studijų kainą apmoka patys.
- Vnf studentai studijų kainai padengti gautų valstybės paskolą (iš Valstybinio studijų fondo), kuri būtų gražinama po studijų, atsižvelgiant į pajamas;
- Papildomų lėšų reikėtų valstybės paskoloms.

II alternatyva – įvesti studijų įmoką (SĮ), kurią mokėtų tik turintys akademinį skolų

- Įvesti SĮ, kurios dydis, pvz., U – 2400 Lt; K – 1800 Lt, kitą studijų kainos dalį dengtų valstybė;
- SĮ mokėtų visi studentai, netenkinantys gero mokymosi kriterijaus - **nesurinkę reikiamo kreditų skaičiaus**;
- **Gerai besimokančiu** laikomas studentas, neturintis akademinį skolų;
- Studentai pagal finansavimą pasiskirstytų į:
  - tenkinančius gero mokymosi kriterijus (apie 90% studentų) – SĮ apmoka valstybė (pagal KT sprendimą);
  - netenkinančius gero mokymosi kriterijų (apie 10% studentų) – SĮ moka patys (jai padengti galėtų gauti valstybės paskolą).
- **Papildomų lėšų reikėtų**:
  - valstybinėms paskoloms SĮ padengti;
  - studijų kainai padengti (gerai besimokantiems – visai kainai; kitiems – kainos ir SĮ skirtumui).

III alternatyva – įvesti studijų įmoką ir pakeisti Konstitucijos nuostatą dėl nemokamo mokslo laidavimo

- **LR Konstitucijos 41 straipsnis** nustato, kad gerai besimokantiems piliečiams valstybinėse aukštosiose mokyklose laiduojamas nemokamas mokslas;
- Atsisakius šios nuostatos ir įvedus SĮ, **visi** studentai mokėtų SĮ (jai padengti galėtų gauti valstybės paskolą), o likusią studijų kainos dalį dengtų valstybė;
- **Papildomų valstybės lėšų neprireiktų** – atvirksčiai atsilaisvintų dalis valstybės lėšų, kurios galėtų būti nukreiptos valstybės paskoloms.

Alternatyvų palyginimas I

Poveikis aukštojo mokslo sričiai

I alternatyva

- + Užtikrinamas saugus *vnf* studentų skolinimasis studijų kainai, nes paskolų grąžinimas būtų siejamas su asmens pajamomis, kurias jis gautų po studijų
- + Paskolintos lėšos grįžtų į valstybinį fondą ir toliau galėtų būti naudojamos studijų reikmėms
- + Išlaikomas finansavimo sistemos stabilumas (ji ne keičiama, bet tobulinama)
- Absoliutus valstybės finansuojamų studentų skaičius neišaugtų
- tai neatitiktų LRV programos

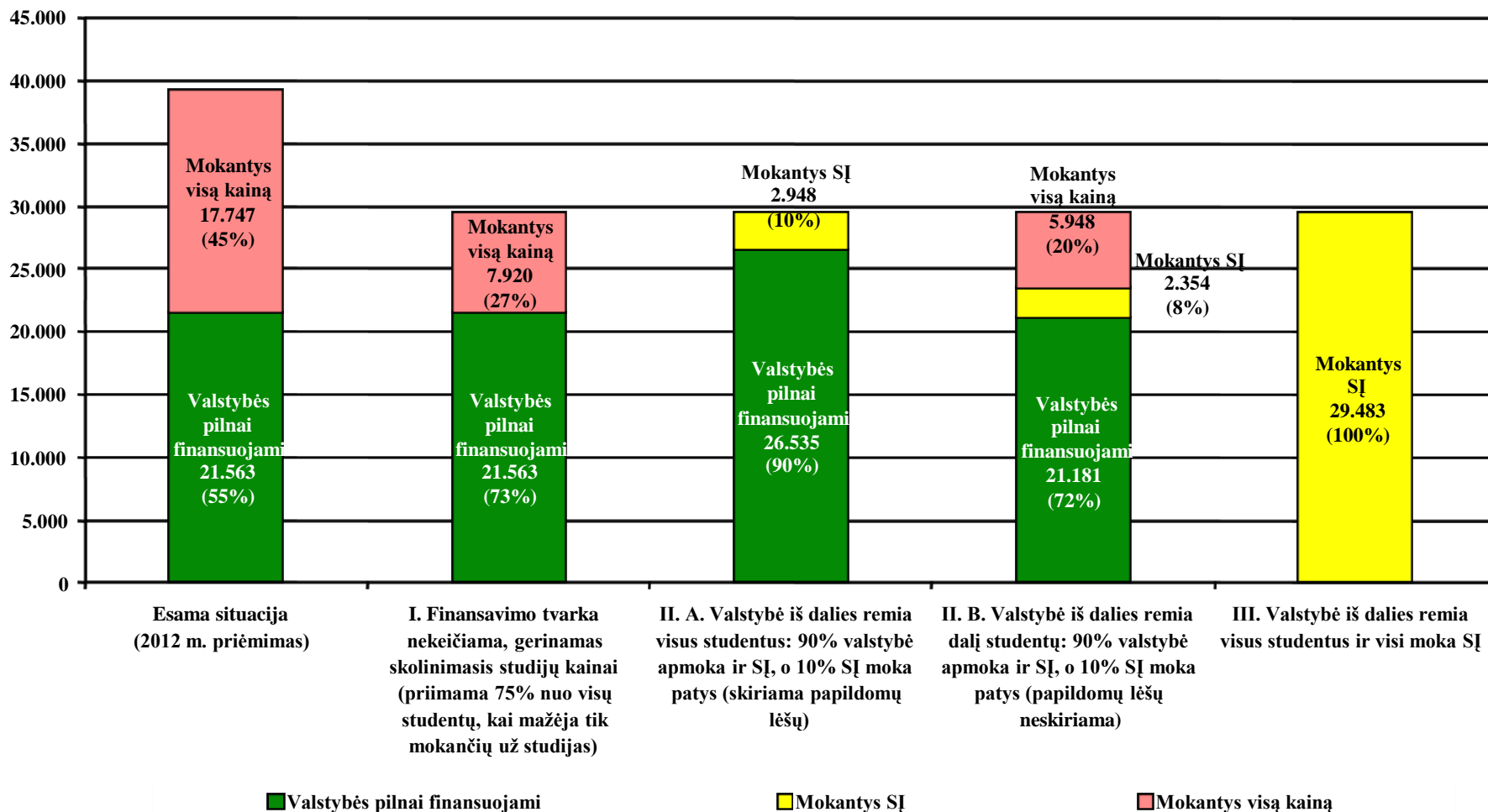
II alternatyva

- + Užtikrinamas socialinis teisingumas
- + Gerai besimokantiems laiduojamas nemokamas mokslas
- + Netenkinantys gero mokymosi kriterijų neprarastų *vf* studijų vietas, o tik turėtų mokėti SĮ
- + Neliktų *vnf* studentų, išskyrus MSĮ 72 str. (jei tam būtų skirta pakankamai lėšų)
- Nurodytų nuostatų įgyvendinimas praklausytų nuo finansavimo (jei papildomų lėšų neskiriama, dabartinis valstybės remiamų studentų skaičius galėtų padidėti tik nežymiai)

III alternatyva

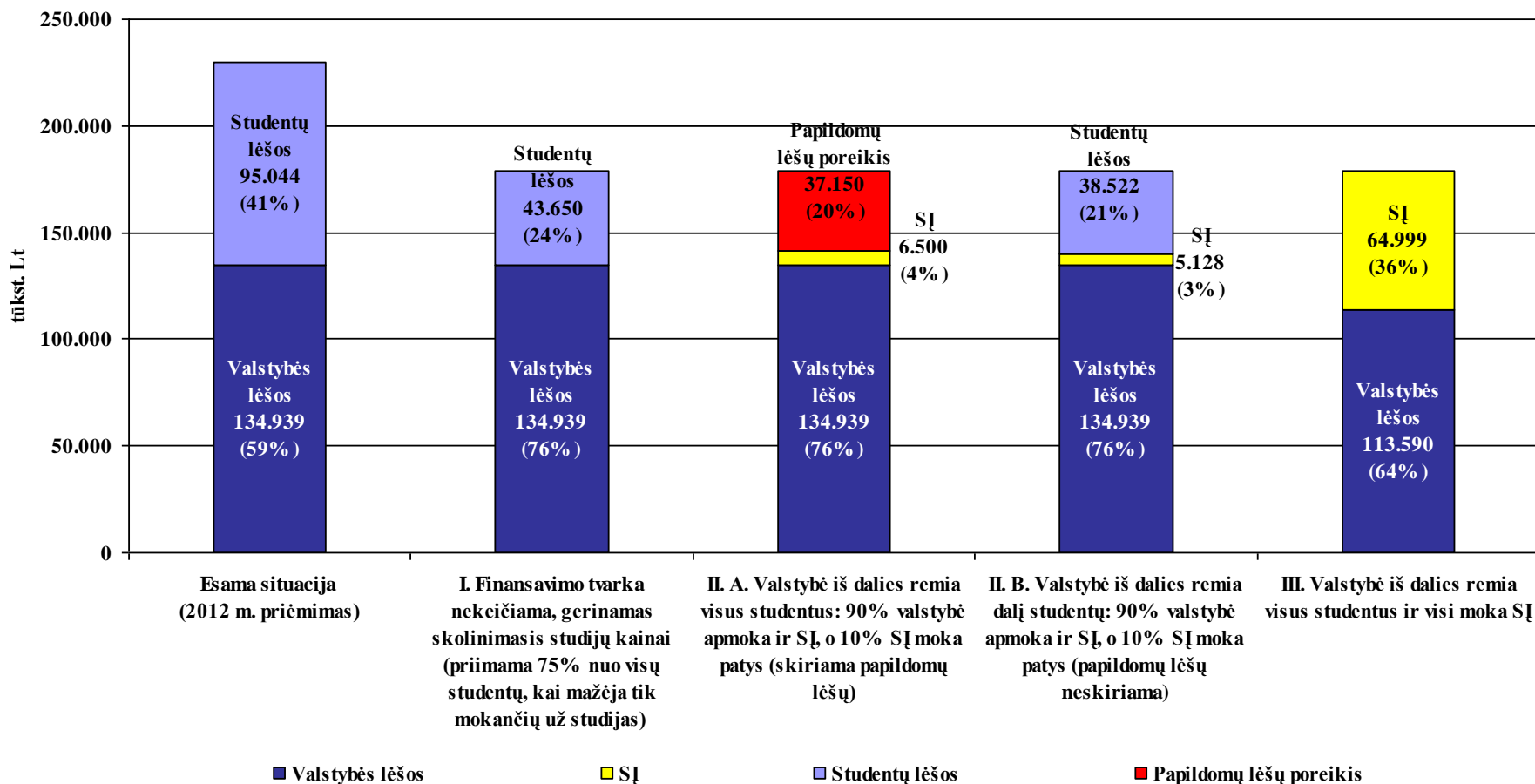
- + Užtikrinamas socialinis teisingumas – visi studentai priimami vienodomis finansavimo sąlygomis
- + Lygybė – visi moka SĮ, o likusią kainos dalį dengia valstybė (nėra mokančių visą kainą ir nemokančių nieko)
- + Finansavimas skaidrus ir aiškus
- Neliktų studentų, kuriems laiduojamas nemokamas mokslas
- Konstitucijos keitimas – ilgas ir sudėtingas procesas

Valstybinių AM I ir II pakopų ir vientisųjų studijų studentų skaičius (vienas kursas)

Valstybinių AM I ir II pakopų ir vientisųjų studijų studentų vieno kurso lėšos studijoms (be paskolų), tūkst. Lt

Valstybinių AM I, II pakopų ir vientisųjų studijų studentų vieno kurso lėšos studijoms (be paskolų), tūkst. Lt

AČIŪ UŽ DĖMESĮ